הלכה · משנה תורה · מפרשים · חשק שלמה · ספר זרעים

חשק שלמה על משנה תורה, הלכות ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין

רבי שלמה הכהן מווילנה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חשק שלמה על משנה תורה, הלכות ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין

רבי שלמה הכהן מווילנה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חשק-שלמה-על-משנה-תורה-הלכות-ביכורים-ושאר-מתנות-כהונה-שבגבולין/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה 38-202611161422v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק ב 4
הלכה יט 4
פרק ג 5
הלכה ה 5
הלכה ו 5
פרק ה 5
הלכה ז 5
פרק ח 6
הלכה א 6
פרק ט 7
הלכה ז 7
הלכה ח 7
פרק י 7
הלכה ז 7

פרק ב

הלכה יט

בכ"מ, דאע"ג דהתם מייתי לה מלא בערתי ממנו (בעלמא) [בטמא] ההוא במעשר הוא דכתיב. ונ"ב לכאורה דברי רבינו הכ"מ תמוה בכאן דמה בכך דקרא במע"ש כתיב מ"מ הא אמרינן שם דטעמא דת"ק דבכורים אסורים לאונן משם דאיתקש למע"ש ובמע"ש כתיב בהדיא לא אכלתי באוני ממנו וא"כ גם לענין לבער מהן בטומאה יש ללמוד מהיקש זה וכ"כ שם רש"י ז"ל בהדיא בד"ה ואילו לת"ק דמקיש ביכורים למע"ש לכל מילי הו"ל למתני ואסור להדליק מהן אם נטמאו ע"ש. והן אמת דנראה דרבינו לא ס"ל היקש זה דהא בפ"ג הלכה ו' הוצרך ללמוד דביכורים אסורים לאונן משום דכתיב בהם ושמחת בכל הטוב [ומה שקשה על רבינו דהרי בפסחים ד' ל"ו אמרינן דמקרא דושמחת אינו ראיה דאסור לאונן דקרא לזמן שמחה הוא דאתא כבר העירותי עליו בזה בספרי בנין שלמה ד' י"א ע"ש] אבל מ"מ עיקר תירוצו של הכ"מ לא נהירא כלל דאין זה דרכו של רבינו ז"ל לכתוב ויראה לי על הטעם מאחר דעיקר הדין מפורש בתלמוד אין אחריות הטעמים עליו ואדרבה ידוע דע"פ הרוב מביא בחיבורו כמה דינים שנמצא בתלמוד ואף שלא נמצא מפורש בתלמוד הטעם ורבינו לא כתב שום טעם מדנפשיה עליהם ועוד דלפי דברי רבינו הכ"מ הו"ל לרבינו לכתוב בתחילה דאסור לבער ממנו בטומאה וכמו דאיתא בגמ' ואח"כ הו"ל לכתוב ויראה לי הטעם ולכן נ"ל דדברי רבינו בכאן אינו ענין לד' הש"ס דיבמות הנ"ל דבש"ס מיירי בביכורים שכבר הובא לעזרה וקיימו בהן מצות הנחה ותנופה ווידוי כמו שמבואר בד' רבינו בפ"ג באופן שכבר הותרו לאכילה לכהן ובזה אמרינן שם דהכהן האוכלן בטומאת עצמן לוקה כמו במע"ש ודין זה הביא רבינו לקמן בהלכות אלו בפ"ג הלכה ה' וגם דאסור לבער מהן בטומאה כמו במע"ש אבל כאן מיירי רבינו דנטמאו קודם שהובא לעזרה כמו שמבואר בדבריו שם להדיא דעדיין אין להם היתר לכהנים ולא מצינן למילף מהקישא דמע"ש דלא הוקשו למע"ש רק לאחר שיש להן היתר לכהנים ולכן הוצרך רבינו להמציא דין זה מדעת עצמו כיון דביכורים טעון הבאת מקום והנחה ותנופה כקדשי המקדש דין קדשים יש להם גם לזה דאם נטמאו אסורין באכילה ובהנאה וממילא גם אחר שיש להם היתר לכהנים עומדין באיסורן הראשון כמו שאר קדשים קלים ולכן לא הוצרך רבינו בפ"ג לכתוב שנית דאסור לבער בטומאה ואפשר דהא דפשוט להש"ס דאסור לבער מהן בטומאה הוא באמת מחמת טעמו של רבינו שהן נחשבין כקדשי המקדש וקצת ראיה לזה דעל זה אינו שואל הש"ס דמנ"ל דגם בביכורים אסור לבער בטומאה רק באוכל בטומאת עצמן לוקה ע"ז שואל הש"ס

מנ"ל [ומיהו אינו הכרח די"ל דמשום דגבי מע"ש בהדיא כתיב לא בערתי ממנו בטמא ולגבי ביכורים סמך אהקישא אבל באוכל בטומאת עצמן לוקה גם במע"ש אינו מפורש בתורה לאו בזה ורק דבברייתא למד זה מקרא דלא תוכל לאכול בשעריך]:

פרק ג

הלכה ה

וכהן טהור שאכל ביכורים טמאים לוקה. ונ"ב הכ"מ לא ציין מקור לדברי רבינו אבל באמת הוא ש"ס ערוך ביבמות ד' ע"ג ואלו אסור לבער מהן בטומאה והאוכל בטומאת עצמן לוקה לא קתני אלא תנא ושייר [ויליף לה הש"ס התם מקרא דלא תוכל לאכול בשעריך דהוזכר התם בהך קרא גם ביכורים דכתיב התם ותרומת ידיך ותרומת ידיך היינו ביכורים]:

הלכה ו

ומנין שהביכורים אסורים לאונן שהרי נאמר בהם ושמחת בכל הטוב. ונ"ב הנה באמת בש"ס דפסחים ד' ו' ע"ב וביבמות ד' ע"ג ע"ב מפיק לה מהקישא דאיתקש ביכורים למע"ש [ובירושלמי בביכורים פ"ב מפיק לה מקרא דווידוי מעשר דכתיב שם ביערתי הקודש מן הבית ומפרש הירושלמי דמאי קודש קודש עליון והיינו ביכורים דכתיב בפרשה שלפניה ולפי זה כל מה דהוזכר בווידוי הזה כגון לא אכלתי באוני ממנו ולא בערתי ממנו בטמא וכן כולן קאי נמי אביכורים] אבל מקרא דושמחת לא נמצא בגמ' כלל ואדרבה דבש"ס דפסחים הנ"ל מקשה על ר"ש נהי דהקישא לית ליה ניליף ושמחת ומשני הך קרא לזמן שמחה הוא דאתא ואולי דרבינו היה לו גי' אחרת בגמ' וצ"ע:

פרק ה

הלכה ז

מפרישין חלה בחו"ל מד"ס שלא תשתכח תורת חלה מישראל. ונ"ב דברי רבינו ז"ל תמוהים דמאי שייך שלא תשתכח תורת חלה מישראל הלא בא"י מפרישין חלה ובחו"ל לעולם לא היה חיוב להפריש חלה ומה שייך הלשון שלא תשתכח ועוד מ"ש מתרומה שלא תקנו להפריש רק במקומות הקרובים לא"י משום דמחלפא בא"י אבל במקומות הרחוקים מעולם לא תקנו להפריש ומ"ש מבחלה דתקנו להפריש בחו"ל בכל מקום ומש"כ הכ"מ דכ"ה בבכורות ד' כ"ז תמוה מאוד דבש"ס שם לא מיירי כלל בעיקר התקנה שתקנו להפריש חלה בחו"ל רק מיירי שם דאי ליכא כהן קטן וצריך לשרוף החלה אז

צריך להפריש עוד חלה אחריתא וליתן אותה לכהן גדול כדי שלא תשתכח תורת חלה לכהן דאם לא יפרישו רק חלת האור ישתכח הדבר שצריך ליתן אותה לכהן וכבר הובא דין זה בד' רבינו כאן בהלכה ח' אבל על עיקר התקנה שתקנו להפריש חלה בחו"ל לא הוזכר בגמ' שום טעם כלל ורק התוס' בקידושין ד' ל"ו ע"ב ד"ה כל כתבו דהיינו טעמא דגזרו על החלה בכל מקום טפי מתרומה ומעשר לפי שהחלה דומה יותר לחובת הגוף שהרי החיוב בא על גלגול עיסה שאדם עושה והלכך דין הוא שינהוג בכ"מ אפילו בחו"ל עכ"ל אבל דברי רבינו צל"ע:

פרק ח

הלכה א

בכ"מ, ורבינו שלא כתב ואסורה לזרים נראה שפוסק דלא כר' יהושע. וכ"ב בספרו ב"י על הטור ביו"ד בסי' שכ"ז חזר בו ממש"כ כאן וכתב דשפיר פסק כר' יהושע אך דאזיל לשיטתו שכתב בפירוש המשניות שלו דר"י שאמר ואסורה לזרים לא קאי על כל הקמח שנתן לכהן רק קאי על החלה שמפריש הכהן מן הקמח וקמ"ל דאסורה לזרים כשאר חלה וכן מדוייק זה בלשון רבינו כאן במש"כ הרי זה מפריש ממנו חלה כשאר כל קמח חולין והיינו כר' יהושע דהחלה שמפריש הכהן מן הקמח היא חלה גמורה והשיג שם על הטור ז"ל וראיתי להב"ח שם שכ' על הב"י דלא דק והעיקר כמש"כ בכ"מ ותמהני עליו דהא אדרבה כן מבואר להדיא בפי' המשנה דהרמב"ם מפרש דאסורה לזרים קאי אחלה שמפריש הכהן מן הקמח ואולי משום דלישנא דמתני' משמע דאסורה לזרים על הקמח קאי כמו חייבת בחלה דקאי על הקמח. ומיהו מסוגיית הגמ' דקידושין ד' מ"ו דמקשה הש"ס על הקמח דתהוי תרומה ולא תאכל וכו' וכן בלישנא בתרא שם מקשה ותהוי תרומה ויחזור ויתרום משמע דס"ל להש"ס בפשיטות בב' הלשונות דהקמח עצמו אינו חלה כלל ומותרת לזרים וע"כ דר"י וחכמים מיירי בהחלה שמפריש הכהן מן הקמח וכמו שפירש רבינו במשניות ופירוש הר"ש והרע"ב צל"ע דלכאורה הוא נגד ד' הש"ס דקידושין ומיהו על פירוש רבינו קשה דמ"ט דחכמים דהחלה מותרת לזרים כיון דהקמח אינו חלה מצד הדין וא"כ בוודאי הקמח חייב בחלה אם יש בהם כשיעור ולמה תהא מותרת לזרים והדבר צ"ע:

פרק ט

הלכה ז

בהמת השותפין חייבת שנאמר זובחי הזבח. ונ"ב דברי רבינו צ"ע דמאי איצטריך קרא לחייב בהמת השותפין במתנות דמהיכי תיתי לומר דפטורה לדידן דקיי"ל כרבנן דגם בתרומה ובבכורה וחלה ובראשית הגז חייב בשותפות [ולר"א פטור באמת ממתנות ומראשית הגז בבהמת שותפות מדכתיב גבי ראשית הגז צאנך וילפינן מתנות מיניה] ובה"ע דגבי ראשית הגז הלכה י"ד שכתב שם רבינו ג"כ דשותפין חייבין בראשית הגז ולא כתב ע"ז שום לימוד והיינו משום דלא איצטריך ריבוייא ואף דכתיב צאנך כבר אמרינן בחולין שם דרבנן סברי דהך צאנך בא למעט שותפות עכו"ם אבל שותפות ישראל לא נתמעט. וגם היכן מצא רבינו לימוד זה בתלמוד והדבר צ"ע:

הלכה ח

במל"מ, כתב הב"ח וכו' וליתא להדין פירושא. ונ"ב עי' בפמ"ג ביו"ד סימן ס"א בש"ד ס"ק י"ב שכ' דחיסור לשון יש בכאן בד' המל"מ וכוונתו להשיג על הב"ח במה שנראה מדבריו דהוה ספק אם צריך ליתן המתנות ללוי ג"כ וע"ז משיג המל"מ דבזה אין שום ספק דהא וזה משפט הכהנים כתיב. ועי' היטב בהגהותי על היו"ד החדשים ד' ראם המכונים בשם חשק שלמה שהבאתי קצת סמוכין לד' הב"ח מהש"ס דשבת נ"ה ובפירש"י שם:

פרק י

הלכה ז

ראשית הגז נוהג בכלאים ובכוי. ונ"ב דנראה דהא שכ' רבינו דנוהג בכוי אם הוא כוי הבא מן הבהמה וחיה אינו חייב רק בחצי וא"כ נ"מ דאינו חייב רק אחד משישים ממחצית הגיזה ושוב מצאתי במהרש"ל ביש"ש בחולין פרק ראשית הגז שכ' כן. ועוד כתב שם דנראה לו דבכוי שהוא בריה בפני עצמו פטור לגמרי משום שצמרו קשה. ועוד כתב שם דנראה דהא שכתב רבינו והוא מהתוספתא דהמפריש ראשית הגז ואבד חייב באחריותו היינו דוקא שלא נאבד רק הגיזה שהפריש לשם ראשית הגז ולכן חייב באחריותו ולהפריש פעם שניה מהגיזה שנשאר אצלו אבל אם נאבד כל הגיזה בודאי פטור לשלם לכהן דהא הוי ממון שאין לו תובעין וכ"ש הוא ממזיק בידים למתנות כהונה דקיי"ל דפטור כ"כ שם. וכ"כ גם המל"מ כאן משמיה דנפשיה אבל כבר הקדימו המהרש"ל ביש"ש בזה: